

جمهوری اسلامی ایران

رئیس جمهور

تصویب نامه هیئت وزیران

بسمه تعالی

وزارت دادگستری

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۴/۴/۸ بنا به پیشنهاد وزارت دادگستری و به استناد ماده (۱۸۹) تنفیذی قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، موضوع ماده (۱۳۴) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۸۳ - آیین نامه ماده یاد شده را به شرح زیر تصویب نمود:

" آیین نامه موضوع ماده (۱۸۹) تنفیذی قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی ، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، موضوع ماده (۱۳۴) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و اقتصادی جمهوری اسلامی ایران "

ماده ۱- در اجرای ماده (۱۸۹) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، به منظور کاهش مراجعات مردم به محاکم قضایی و در راستای توسعه مشارکت های مردمی، شورای حل اختلاف که در این آیین نامه به اختصار شورا نامیده می شود بر اساس سیاست گذاری که قوه قضاییه برای اجرای تدریجی آن در سطح استان های کشور اعمال خواهد نمود، مطابق مواد بعدی تشکیل می گردد.

ضرورت تشکیل شورا در هر محل اعم از روستا، بخش ، شهر و یا محدوده ای از شهر، همچنین حوزه صلاحیت محلی آن را رییس حوزه قضایی و فرماندار با مشورت شورای اسلامی شهر یا روستا تعیین می نمایند.

تشکیل شورا منوط به موافقت رییس کل دادگستری استان می باشد. تا وقتی که شورا در محلی تشکیل نشده یا شروع به کار نکرده و یا به هر علت تعطیل ویا منحل شده باشد رسیدگی به امور مربوط به صلاحیت شورا کماکان با مراجع قضایی مربوط خواهد بود. قوه قضاییه به طریق مقتضی نسبت به آموزش اعضای شورا اقدام می نماید.

جمهوری اسلامی ایران

رئیس جمهور

تصویب نامه هیئت وزیران

ماده ۲- عضویت در شورا افتخاری است لیکن به تناسب وسعت حوزه میزان فعالیت و آمار کارکرد، پاداش مناسبی به تشخیص رییس دادگستری استان به آنان پرداخت می گردد.

اعتبار لازم برای پرداخت پاداش در سال اول از محل صرفه جویی های قوه قضاییه و برای سنوات بعد در ردیف مستقل در بودجه دادگستری جمهوری اسلامی ایران پیش بینی خواهد شد.

ماده ۳- هر شورایی دارای دبیرخانه ای خواهد بود که مسؤول آن توسط شورا تعیین و منصوب می گردد، و مسؤول تنظیم و حفظ پرونده ها و اموری است که برای انجام وظایف شورا ضرورت دارد و کارکنان دبیرخانه توسط حوزه قضاییه مربوط، آموزش های لازم را خواهند دید.

ماده ۴- نحوه انتخاب اعضای شورا به شرح زیر می باشد:

- ۱- شورا از سه عضو تشکیل می شود. یک نفر به انتخاب قوه قضاییه به عنوان رییس شورا و یک نفر با انتخاب شورای شهر یا بخش یا روستای مربوط حسب مورد و یک نفر معتمد محل توسط هیئتی مرکب از رییس حوزه قضایی، فرماندار، فرمانده نیروی انتظامی و امام جمعه و در صورت نبودن امام جمعه روحانی بر جسته محل، برای مدت سه سال انتخاب می شوند، جلسات هیئت مذکور به دعوت رییس حوزه قضایی تشکیل و رأی اکثریت در انتخاب معتبر است.
- تبصره - در مواقعی که یک شورای حل اختلاف برای چند روستا تشکیل می شود، یک نفر به انتخاب شورای بخش در شورا عضویت خواهد داشت.
- ۲- احکام اعضای منتخب توسط ریاست قوه قضاییه یا کسی که از سوی ایشان مشخص خواهد شد صادر و ابلاغ می شود.
- ۳- در صورت استعفاء، فوت و یا غیبت غیر موجه بیش از چهار جلسه، یا از دست دادن یکی از شرایط عضویت در شورا، فرد دیگری به کیفیت مقرر در این آیین نامه به جای او برای بقیه مدت انتخاب می شود.
- ۴- تشخیص موجه بودن یا نبودن عدم حضور پس از بررسی به عهده رییس دادگستری استان خواهد بود.

ماده ۵- شرایط عضویت در شورا عبارتست از :

الف - تابعیت جمهوری اسلامی ایران

تصویب نامه هیئت وزیران

ب - التزام به قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
ج- داشتن حداقل ۲۵ سال سن
د - دارا بودن اهلیت قانونی
ه- نداشتن سابقه محکومیت کیفری مؤثر
و - عدم اعتیاد به مواد مخدر
ز - حسن شهرت و عدالت لازم
ح - دارا بودن سواد کافی و آشنایی نسبی به موازین فقهی و مقررات قانونی
تبصره- فارغ التحصیلان رشته حقوق ، فقه و معارف اسلامی و سایر رشته های علوم انسانی با
گرایش علوم اجتماعی و یا معادل آنها با داشتن سایر شرایط از اولویت برخوردارند.
ماده ۶- اشخاص ذیل تا وقتی در سمت های شغلی خود هستند حق عضویت در شورا را
ندارند.

الف - قضات و کارکنان اداری دادگستری
ب - اعضای نیروهای نظامی و انتظامی
ج- استانداران ، فرمانداران ، شهرداران ، بخشداران ، دهداران، رؤسای ادارات و معاونان آنها و
مدیران و اعضای هیئت مدیره شرکت های دولتی
د- وکلاء، کارشناسان رسمی دادگستری ، سردفتران اسناد رسمی ودفتریاران
ماده ۷- شورا در موارد ذیل صالح به رسیدگی می باشد:
۱- مذاکره به منظور ایجاد سازش بین طرفین در کلیه امور مدنی و همچنین امور جزایی که
رسیدگی به آن منوط به شکایت شاکی خصوصی بوده و با گذشت وی تعقیب موقوف می گردد.
۲- حل و فصل دعاوی و شکایات مطروحه با رعایت مراتب ذیل:
الف - در امور حقوقی
۱- کلیه دعاوی راجع به اموال منقول، دیون ، منافع ، زیان ناشی از جرم، ضمان قهری در
صورتی که خواسته دعوی بیش از مبلغ ده میلیون (۱۰٫۰۰۰٫۰۰۰) ریال نباشد.

جمهوری اسلامی ایران

رئیس جمهور

تصویب نامه هیئت وزیران

شماره

تاخ

۲۷۹۴۹ / ت ۳۳۴۱۶ هـ

۱۳۸۴ / ۵ / ۸ -

۲- دعوای خلع ید از اموال غیر منقول، تخلیه اماکن مسکونی و دعوای راجع به حقوق ارتفاقی از قبیل حق العبور، حق المجری، مزاحمت، همچنین ممانعت از حق و تصرف عدوانی در صورتی که اصل مالکیت محل اختلاف نباشد.

۳- الزام به انجام شروط و تعهدات راجع به معاملات و قراردادهای در حدود صلاحیت در دعوای

مالی.

۴- مهر و موم، صورت برداری و تحریر ترکه.

۵- تأمین و حفظ دلائل و امارات.

۶- دعوای مالی در صورت تراضی کتبی طرفین بدون رعایت حد نصاب.

ب: در امور کیفری

۱- مراقبت در حفظ آثار جرم و جلوگیری از فرار متهم در جرایم مشهود از طریق اعلام فوری به

نزدیکترین مرجع قضایی یا مأموران انتظامی.

تبصره ۱- رسیدگی به اموری که به موجب قوانین در صلاحیت مراجع غیر قضایی بوده است

کماکان به عهده همان مراجع است.

تبصره ۲- رسیدگی به پرونده هایی که قبل از تشکیل شورا در دادگاهها مطرح شده است به

عهده همان دادگاههاست مگر آنکه طرفین ارجاع را به شورای حل اختلاف درخواست نمایند.

۲- رسیدگی به جرایمی که مجازات قانونی آنها حداکثر تا پنج میلیون (۵۰۰۰۰۰۰) ریال

جزای نقدی است و یا جمع مجازات قانونی حبس و جزای نقدی پس از تبدیل حبس به جزای نقدی

تا پنج میلیون (۵۰۰۰۰۰۰) ریال می گردد.

۳- رسیدگی به جرایمی که مجازات قانونی آنها کمتر از ۹۱ روز حبس و یا مجازات تعزیری

موضوع تخلفات رانندگی باشد (بند (۱) ماده (۳) قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن

در موارد معین - مصوب سالهای ۱۳۷۳ و ۱۳۷۴)

ماده ۸- شورا به کلیه موارد موضوع صلاحیت خود در صورتی اقدام به رسیدگی می نماید که:

الف - در خواست یا شکایت به صورت کتبی و یا شفاهی مطرح شده باشد. موارد شفاهی در

صورت مجلس درج می گردد.

جمهوری اسلامی ایران

رئیس جمهور

تصویب نامه هیئت وزیران

شماره
تاریخ

۲۷۹۴۹ / ت ۳۳۴۱۶ هـ

۱۳۸۴ / ۵ / ۸ - ا

ب - طرفین دعوا در حوزه شورا ساکن و یا اشتغال بکار داشته باشند مگر آنکه طرفین بر اقامه دعوی در محل سکونت و یا اشتغال یکی از آنها تراضی نمایند.

ج - اموال غیر منقول، واقع در حوزه شورا باشد هر چند طرفین مقیم آن حوزه نباشند.

د - جرم در حوزه شورا به وقوع پیوسته باشد.

ماده ۹- جهات رد عضو یا اعضای شورا جز در مواردی که طرفین با یکدیگر تراضی کرده باشند همان جهات رد دادرسان می باشد که در قانون آیین دادرسی ذکر شده و در صورت رد به جای عضو یا اعضای مردود عضو علی البدل جانشین خواهد شد.

ماده ۱۰- رسیدگی در شورا تابع تشریفات قانون آیین دادرسی نبوده و شورا به طریق مقتضی طرفین را دعوت نموده و اظهارات و مدافعات آنان را استماع و خلاصه ای از آن را صورت مجلس وبه امضای اعضاء و طرفین می رساند.

طرح شکایت یا دعوی، اعتراض و تجدید نظر خواهی و اجرای آراء در هر مرحله مجانی خواهد بود.

ماده ۱۱- شورا می تواند اقداماتی از قبیل معاینه و تحقیق محل را به یکی از اعضاء ارجاع و یا بر اساس ضرورت نظر کارشناسی را در خصوص موضوع تحصیل نماید.

ماده ۱۲- در مواردی که انجام وظایف و اجرای تصمیم شورا مستلزم همکاری مراجع دولتی یا عمومی و ضابطین دادگستری است، مراجع مذکور مکلف به همکاری بوده و در صورت تخلف حسب مورد مستوجب تعقیب کیفری، اداری و انتظامی می باشند.

ماده ۱۳- قوه قضاییه از بین قضات شاغل یا بازنشسته یا مستعفی یا وکلای دادگستری یا اعضای هیئت علمی شاغل یا بازنشسته دانشگاهها و مؤسسات عالی آموزش در رشته حقوق یا از بین سایر افراد فارغ التحصیلان در رشته حقوق به شرط دارا بودن شرایط استخدام قضات یک نفر را به عنوان مشاور شورای حل اختلاف انتخاب خواهد نمود.

آرای شورای حل اختلاف نزد مشاور ارسال می گردد. در صورتی که مشاور تصمیم شورا را از جهت صلاحیت و مقررات مذکور در این آیین نامه و سایر قوانین مربوط صحیح تشخیص دهد اجرای تصمیم شورا را در دعاوی مدنی ظرف پنج روز به متصدی دفتر دادگاه محل یا دبیرخانه شورا ابلاغ خواهد نمود و در امور کیفری مراتب را به مأمورین انتظامی جهت اجرای تصمیمات شورا ابلاغ

جمهوری اسلامی ایران

رئیس جمهور

تصویب نامه هیئت وزیران

شماره

تاریخ

۲۷۹۴۹ / ت ۳۳۴۱۶ هـ

۱۳۸۴ / ۵ / ۸ -

می‌نماید. در صورتی که مشاور تشخیص دهد که در رسیدگی حدود صلاحیت شورای حل اختلاف و سایر مقررات رعایت نشده است پرونده را برای رسیدگی به مرجع صلاحیتدار دادگستری ارسال خواهد داشت.

ماده ۱۴- شورا مکلف است در کلیه اختلافات ارجاع شده سعی و تلاش نماید تا موضوع به صورت سازش خاتمه یابد. در صورت حصول سازش، موضوع سازش و شرایط آن به ترتیبی که واقع شده در صورت مجلس نوشته و این صورت مجلس به امضای اعضای شورا و طرفین می رسد، مفاد سازش نامه که به ترتیب فوق تنظیم می شود نسبت به طرفین و وراث و قائم مقام قانونی آنان نافذ و معتبر است و در صورت لزوم مانند احکام دادگاههای دادگستری به موقع اجراء گذاشته می شود.

ماده ۱۵- در صورتی که شورا رسیدگی به موضوع مطروحه را در صلاحیت خود نداند در امور کیفری پرونده را جهت رسیدگی به مرجع صالح قضایی ارسال می دارد و در امور مدنی مراتب را به مدعی جهت طرح دعوا در دادگاه صالح ابلاغ و پرونده مطروحه در شورا را بایگانی می نماید.

ماده ۱۶- شورا پس از رسیدگی طبق نظر اکثریت اتخاذ تصمیم نموده و رأی خود را مستدل و موجه بصورت کتبی به طرفین ابلاغ می نماید.

رأی شورا نباید مغایر با قوانین موجد حق باشد در غیر اینصورت فاقد اعتبار خواهد بود.

ماده ۱۷- هرگاه در تنظیم و نوشتن رأی شورا، سهو قلم رخ دهد مانند حذف یا اضافه شدن کلمه ای و یا اشتباه در محاسبه، شورا راساً با درخواست ذی نفع رأی را تصحیح می نماید. رأی تصحیحی به طرفین ابلاغ خواهد شد.

ماده ۱۸- رأی شورا ظرف بیست روز از تاریخ ابلاغ به طرفین قابل تجدید نظر خواهی در دادگاه عمومی حوزه مربوط است مشروط بر اینکه اکثریت اعضای شورا با رسیدگی به اعتراض و تجدید نظر خواهی موافق بوده و لزوم تجدید نظر خواهی را درخواست نمایند. در صورت تجدید نظر رأی دادگاه قطعی است.

آرای غیابی شورا ظرف مدت مذکور قابل واخواهی در همان شورا می باشد.

ماده ۱۹- آرای قطعی در امور مدنی به درخواست ذی نفع و به دستور رئیس شورا با صدور اخطار اجرایی به موقع اجراء گذاشته می شود. چنانچه با ابلاغ اخطار دایره اجرایی محکوم له ظرف ده روز حکم را اجراء ننماید پرونده جهت اقدام قانونی برای اجرای حکم به اجرای احکام دادگاه یا

جمهوری اسلامی ایران

رئیس جمهور

تصویب نامه هیئت وزیران

شماره
۲۷۹۴۹ / تاریخ ۳۰۴ هـ
۱۳۸۴ / ۵ / ۸ - ا

دادگستری محل تحویل می گردد و در امور کیفری در صورتی که محکوم علیه مایل به پرداخت جزای نقدی بود آن را به حسابی که شورا تعیین خواهد کرد به حساب دولت واریز و قبض سپرده آن را ضمیمه می نماید و در صورت امتناع پرونده جهت اقدامات اجرایی در امر کیفری به دادگاه یا دادگستری محل تحویل می گردد.

ماده ۲۰- در مواردی که شورا به عنوان داور مرضی الطرفین به منازعه و اختلاف رسیدگی می کند رعایت مقررات مربوط به داوری مذکور در مواد (۴۵۴) الی (۵۰۱) قانون آیین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب در امور مدنی الزامی است.

ماده ۲۱- محل تشکیل شورا با مشورت رییس حوزه قضایی توسط فرمانداری تهیه و در اختیار شورا قرار خواهد گرفت.

تأمین محل، تجهیزات و وسایل اولیه از امکانات موجود و کمکهای مردمی، متناسب با مراجعات به عهده فرمانداری محل است.

ماده ۲۲- رییس حوزه قضایی در حسن جریان امور شورای حوزه قضایی خود نظارت خواهد نمود و در صورت مشاهده بی نظمی یا تقصیر در انجام وظایفی که به عهده شورا محول گردیده و همچنین در صورتی که یک یا چند نفر از اعضاء به عللی قادر به انجام وظیفه نبوده و یا شرایط ادامه عضویت در شورا را از دست داده باشند مراتب را به هیئت مقرر در ماده (۴) این آیین نامه جهت اقدام لازم گزارش خواهد نمود.

ماده ۲۳- به منظور ایجاد هماهنگی و اعمال سیاست گذاری واحد در امور شوراها اداره کل امور شوراها حل اختلاف زیر نظر قوه قضاییه تشکیل می شود.

محمد رضا عارف

معاون اول رئیس جمهور

رونوشت به دفتر مقام معظم رهبری ، دفتر رییس جمهور، دفتر ریاست قوه قضاییه ، دفتر معاون اول رییس جمهور، دفتر معاون حقوقی و امور مجلس رییس جمهور، دفتر رییس مجمع تشخیص مصلحت نظام ، دیوان محاسبات کشور، دیوان عدالت اداری، اداره کل قوانین مجلس شورای اسلامی، سازمان بازرسی کل کشور، اداره کل حقوقی ، اداره کل قوانین ومقررات کشور، کلیه وزارتخانه ها، سازمانها و مؤسسات دولتی، نهادهای انقلاب اسلامی، روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران، دبیرخانه شورای اطلاع رسانی دولت و دفتر هیئت دولت ابلاغ می شود.